

ЕКОНОМІКА ТА УПРАВЛІННЯ ПІДПРИЄМСТВАМИ

УДК 631.115.31

Ставська Ю.В.

кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри менеджменту
зовнішньоекономічної діяльності,
готельно-ресторанної справи та туризму
Вінницького національного аграрного університету

Гладкіх Т.В.

студент
Вінницького національного аграрного університету

Сауляк Р.Ю.

студент
Вінницького національного аграрного університету

**ДЕРЖАВНА ПІДТРИМКА ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ УКРАЇНИ
В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто систему заходів державної підтримки розвитку фермерських господарств України. Розглянуто програму підтримки розвитку фермерських господарств на 2018 рік. Виокремлено шляхи підтримки сільськогосподарських товаровиробників. Запропоновано способи часткового відшкодування витрат аграрним виробникам з метою їх подальшого розвитку.

Ключові слова: державна підтримка, фермерські господарства, тваринницькі ферми, бюджет, субсидія, дотація, державні програми, державні закупівлі.

В статье рассмотрена система мер государственной поддержки развития фермерских хозяйств Украины. Рассмотрена программа поддержки развития фермерских хозяйств на 2018 год. Выделены пути поддержки сельскохозяйственных товаропроизводителей. Предложены способы частичного возмещения расходов аграрным производителям с целью их дальнейшего развития.

Ключевые слова: государственная поддержка, фермерские хозяйства, животноводческие фермы, бюджет, субсидия, дотация, государственные программы, государственные закупки.

Постановка проблеми. У зв'язку з останніми подіями та економічним станом в країні набуло актуальності питання реформування аграрної сфери країни з метою підтримки державою розвитку фермерських господарств як основи сільськогосподарського виробництва.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням фінансової державної підтримки сільськогосподарських виробників присвячені праці відомих вчених таких як Г. Калетнік, А. Мазур, В. Галушка, С. Дем'яненко, С. Кваші, І. Кириленка та інших вчених. Вивчення тенденцій розвитку фермерських господарств знайшло відображення у працях таких науковців як В. Горьовий, В. Збарський, П. Макаренко, М. Малік, Л. Мельник, В. Месель-Веселяк, П. Саблук, В. Юрчишин., і як ними було зазначено державна підтримка фермерських господарств потребує бути розглянута глибше.

Метою дослідження є знайти спосіб вирішення даної проблеми, та створити можливу систему фінансової підтримки сільськогоспо-

дарських виробників, яка забезпечувала б їх стимулювання до виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Розпочавши в 90-х роках земельну реформу та реформування сільськогосподарського виробництва, ідеологи цих реформ, на превеликий жаль, не брали до уваги особливості українського села, багаторічної системи виробничих відносин, що склалася і давала досить високий рівень виробництва сільськогосподарської продукції водночас, вирішуючи проблеми створення робочих місць, зайнятості людей, розвитку інфраструктури – дороги, школи, дитячі садочки, клуби, бібліотеки, врешті-решт не прислухалися до думки людей, в долю яких вмонтовувалися зміни, не прислуховувалися до здорового глузду [9]. Відповідно бюджетної програми підтримки розвитку фермерських господарств пропонується наступні підтримки на 2018 рік:

– виплати дотацій – фермерським господарствам, які зареєстровані в установленому

порядку після 1 січня 2018 року та мають в обробку земельні площі до 20 га, – у розмірі 30 тис. гривень. Першочергове право надається фермерським господарствам, засновниками яких є особи віком до 35 років (включно);

- підтримки сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів шляхом здешевлення вартості (70%) закупівлі техніки, обладнання, устаткування;

- здешевлення кредитів, отриманих у державному банку або банку, у статутному капіталі якого 75 і більше відсотків акцій належить державі;

- компенсації вартості закупленого у суб'єктів насінництва та розсадництва насіння сільськогосподарських рослин вітчизняної селекції супереліти (супер-супереліти), еліти, першої генерації, батьківських форм, гібридів першого покоління [1].

Починаючи із 1 лютого сільськогосподарським товаровиробникам державою відшкодовується в обсязі до 50% вартість будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці (у тому числі водоплавної й індиків), доїльних залів та утворених на кооперативних засадах м'ясопереробних підприємств, а також в обсязі до 30% – вартість закупівлі техніки й обладнання для сільськогосподарського виробництва, будівництва та реконструкції підсобних підприємств із переробки та зберігання сільськогосподарської продукції.

На початку 2018 року в Законі України «Про державну підтримку сільського господарства України» від 13.01.2015 р. було внесено ряд змін які призвели до стимулювання сільського господарства. Інші види державної підтримки сільськогосподарських товаровиробників, пункту 17.1. Підтримка сільськогосподарських товаровиробників незалежно від виду та обсягу продукції, яку вони виробляють, може надаватися шляхом:

- виділення бюджетних субсидій з розрахунку на одиницю оброблюваних угідь;

- часткового бюджетного відшкодування вартості висіяного високо репродукційного насіння сільськогосподарських культур;

- виконання цільових державних програм, спрямованих на підвищення родючості ґрунтів, боротьбу із шкідниками та хворобами сільськогосподарських рослин і тварин, ведення сільського господарства на радіаційно-забруднених територіях.

У зв'язку із нестабільною економічною ситуацією в країні, та коливанням курсу валют держава забезпечує підтримку у формі застосування державних форвардних закупівель зерна на організованому аграрному ринку України.

Крім цього, сільськогосподарським товаровиробникам відшкодовується в обсязі до 50 відсотків вартість будівництва та реконструкції тваринницьких ферм і комплексів для утримання великої рогатої худоби, свиней, птиці (в тому числі водоплавної та індиків), доїльних залів та утворених на кооперативних засадах м'ясопереробних підприємств а також в обсязі до 30 відсотків відшкодовується вартість закупівлі техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва, будівництва та реконструкції підсобних підприємств з переробки та зберігання сільськогосподарської продукції [8].

При ввезенні на митну територію України безпосередньо сільськогосподарськими товаровиробниками виключно для власних потреб техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва (тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин, вантажних автомобілів, причепів, обладнання для тваринництва і птахівництва, забою худоби та птиці, виробництва продуктів харчування, зберігання і подальшої переробки зерна, овочів, фруктів, м'яса, молока, відходів виробництва, для виробництва біопалива та інших альтернативних видів енергії), аналогі яких не виробляються в Україні, з цих товарів не справляється ввізне мито (застосовується нульова ставка ввізного мита згідно із Законом України «Про Митний тариф України») [8].

Перелік такої техніки та обладнання для сільськогосподарського виробництва (тракторів, комбайнів, сільськогосподарських машин, вантажних автомобілів причепів обладнання для тваринництва і птахівництва, забою худоби та птиці, виробництва продуктів харчування, зберігання і подальшої переробки зерна, овочів, фруктів м'яса молока відходів виробництва, для виробництва біопалива та інших альтернативних видів енергії) затверджується Кабінетом Міністрів України за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної аграрної політики у сфері сільського господарства.

Підтримка виробників продукції тваринництва здійснюється шляхом здешевлення вартості засобів ідентифікації та реєстрації сільськогосподарських тварин. Об'єктом ідентифікації та реєстрації є сільськогосподарські тварини – велика рогата худоба, коні, вівці, свині, кози. Дія Закону України «Про ідентифікацію та реєстрацію тварин» поширюється на юридичних та фізичних осіб, що займаються розведенням та утриманням тварин, проводять їх продаж, забій, утилізацію, надають послуги зі штучного осіменіння та організують виставки тварин та є обов'язковою до виконання.

Державна підтримка передбачає компенсацію та відшкодування за рахунок коштів дер-

жавного бюджету сільськогосподарським товаровиробникам вартості збудованих у сільській місцевості соціально-побутових об'єктів (житлові будинки гуртожитки, дитячі садки та ясла, школи, медичні пункти), інженерно-технічних комунікацій (дороги, водопровідні, каналізаційні, газові мережі та мережі електропередачі, альтернативних видів тепло- та енергопостачання) за умови, що вони забезпечують діяльність цих соціально-побутових об'єктів. При цьому збудовані сільськогосподарськими товаровиробниками соціально-побутові об'єкти та інженерно-технічні комунікації, на які сільськогосподарські товаровиробники отримали компенсацію, не можуть бути продані (реалізовані, передані в заставу або будь-яким іншим чином відчужені) і використовуються виключно за призначенням. Порядок використання бюджетних коштів визначається Кабінетом Міністрів України [10].

Держава забезпечує підтримку надання послуг з маркетингу та просування продукції на ринок, а саме:

- створення і підтримка розвитку оптових ринків сільськогосподарської продукції;
- державної системи моніторингу аграрного ринку;
- біржової торгівлі продукцією і товарними деривативами;
- заготівельно-збутових, постачальницьких та інших обслуговуючих підприємств, та організацій у сфері агропромислового комплексу організація виставок і виставкових заходів.

Держава забезпечує підтримку заходів, пов'язаних із забезпеченням контролю якості та безпеки продуктів харчування. Є такі системи якості як HACCP – система аналізу ризиків, небезпечних чинників і контролю критичних точок. Система HACCP є науково обґрунтованою, що дозволяє гарантувати виробництво безпечної продукції шляхом ідентифікації й контролю небезпечних чинників. В Україні вимоги щодо розробки та впровадження систем управління безпечністю харчової продукції за принципами HACCP задекларовані ДСТУ 4161-2003 «Система управління безпечністю харчових продуктів». Вимоги та ДСТУ ISO 22000:2007 «Система управління безпечністю харчових продуктів. Вимоги до будь-яких організацій харчового ланцюга». На підставі підпункту 2 пункту 6 ст. 20 Закону України «Про безпечність та якість харчових продуктів» (N 771/97-ВР від 23.12.1997 року, зі змінами та доповненнями), особи, які займаються виробництвом або введенням в обіг харчових продуктів, повинні застосовувати системи HACCP та/або інші системи забезпечення безпечності та якості під час виробництва та обігу харчових продуктів. Компанія, що першою розробила та

впровадила та сертифікувала HACCP – компанія «Кока-кола». 23 липня 2014 р. Верховна Рада України проголосувала за законопроект № 4179 а, який стосується гармонізації законодавства України та Європейського Союзу у сфері безпеки та якості харчових продуктів. Зазначений документ передбачає введення в Україні європейської моделі системи гарантування безпеки і якості продуктів харчування, що базується на процедурах HACCP (Hazard Analysis and Critical Control Points – аналіз небезпечних чинників і критичні контрольні точки). У законі також передбачено створення єдиного контролюючого органу в сфері безпеки харчових продуктів, скасування дозвільних документів і процедур, які відсутні в ЄС, впровадження європейських принципів регулювання ГМО, зокрема в частині реєстрації ГМО-джерел, а не продуктів, вироблених з них [9].

Також є система якості ISO – серія стандартів ISO, які застосовуються при створенні та удосконаленні систем менеджменту якості організацій. Стандарти ISO серії 9000 були розроблені технічним комітетом ISO/TK 176 в результаті узагальнення накопиченого національного досвіду різних країн щодо розроблення, впровадження та функціонування систем якості. Комітет керувався попередніми розробками Британського інституту стандартів, що знайшли своє відображення в Британському стандарті BS 5750. Стандарти серії ISO 9000, прийняті більш ніж 90 країнами світу як національні, застосовні до будь-яким підприємствам, незалежно від їх розміру, форм власності та сфери діяльності. Мета серії стандартів ISO 9000 – стабільне функціонування документованої системи менеджменту якості підприємства-постачальника. Вихідна спрямованість стандартів серії ISO 9000 спрямована на відносини між компаніями у формі споживач/постачальник. З прийняттям у 2000 році чергової версії стандартів ISO серії 9000 більша увага стала приділятися здібностям організації задовольняти вимоги всіх зацікавлених сторін: власників, співробітників, суспільства, споживачів, постачальників. ISO 9004 робить акцент на досягнення сталого успіху. Значення серії 9000: Стандарти допомагають підприємствам формалізувати їх систему менеджменту, вводячи, зокрема, такі системоутворюючі поняття, як внутрішній аудит, процесний підхід, коригувальні та запобіжні дії. Стандарт ISO 9000 є фундаментальним, прийняті в ньому терміни і визначення використовуються у всіх стандартах серії 9000. Цей стандарт закладає основу для розуміння базових елементів системи менеджменту якості згідно зі стандартами ISO. Сертифікат відповідності вимогам ISO 9001 необхідний підприємствам:

– працюючим на таких ринках або з такими замовниками, які вимагають наявності такого сертифікату;

– працюючим у секторах економіки, державно або корпоративно регульованих таким чином, що наявність сертифікату відповідності ISO 9001 є обов'язковим;

– для членства в партнерствах, організаціях (наприклад СРО), де сертифікат ISO – необхідна умова для вступу;

– для розширення конкурентних переваг компанії в умовах сучасних ринків;

– бажаним підтвердити впроваджену систему менеджменту, спрямовану на безперервну оптимізацію товарів і послуг підприємства;

– для експорту на ринки Європи та інших країн;

– незалежна оцінка відповідності стандартам якості, прийнятим в світі.

Порядок надання вищезазначених видів підтримки визначається постановами Кабінету Міністрів України [4].

Разом із запровадженням сільгосподотацій у сільгоспвиробників з'явився ще один привілей – часткова компенсація вартості сільськогосподарської техніки й обладнання вітчизняного виробництва. Порядок виплати цієї компенсації врегульовано Порядком використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва затвердженим постановою КМУ від 01.03.2017 р. № 130, далі – Порядок № 130 [5]. Претендувати на таку компенсацію можуть юридичні особи та фізособи-підприємці, основною діяльністю яких є постачання сільськогосподарських товарів, вироблених ними на власних або орендованих основних засобах, за умови, якщо питома вага вартості сільськогосподарських товарів становить не менш ніж 75% вартості всіх товарів, поставлених такими юридичними та фізичними особами протягом попередніх 12-ти послідовних звітних податкових періодів сукупно. При цьому, не можуть отримати цю компенсацію:

– сільгоспвиробники, стосовно яких порушено справу про банкрутство та/або яких визнано банкрутами, та/або які перебувають на стадії ліквідації;

– сільгоспвиробники, що мають прострочену більш ніж 6 місяців заборгованість перед держбюджетом, Пенсійним фондом та фондами загальнообов'язкового державного соціального страхування, що підтверджується відповідними органами ДФС [7].

Частковій компенсації підлягає лише вартість техніки й обладнання, які є у відповідному

переліку (п.6 Порядку № 130). Так, Перелік техніки та обладнання, вартість яких частково компенсується за рахунок бюджетних коштів (далі – Перелік), формує спеціальна комісія, утворена Мінекономрозвитку [6].

Згідно з п.5 Порядку № 130, одним із критеріїв включення до Переліку є мінімальний ступінь локалізації виробництва вітчизняної техніки й обладнання для агрокомплексу – 60%, а для складної самохідної техніки – 35% у 2017 році (див. постанову Кабінету Міністрів України від 27.05.2013 р. № 369). Причому поцілюватися про включення до Переліку вітчизняної техніки й обладнання для агрокомплексу потрібно їх заводам-виробникам. Саме вони мають подати на розгляд комісії Мінекономрозвитку відповідні заявки. При цьому заявки щодо включення до Переліку можуть подаватися до комісії щороку до 1 лютого, а в 2017 році – до 1 травня. Це означає, що кожного року Перелік буде оновлюватися [6].

Головна умова отримання компенсації – оплата вартості сільгосптехніки через державний банк (або банк, у статутному капіталі якого 75% і більше акцій належать державі) (п.10 Порядку № 130).

До того ж для отримання часткової компенсації сільгоспвиробники мають подати до державного банку відповідну заявку та підтвердні документи щодо придбання техніки й обладнання, а саме:

– копію платіжного доручення;

– акт приймання-передачі техніки й обладнання;

– свідоцтво про державну реєстрацію техніки (якщо техніка підлягає обов'язковій державній реєстрації).

Під час оформлення документів потрібно враховувати, що:

– отримати компенсацію можна лише за технікою та обладнанням, придбаними до 1 грудня поточного року (року заявлення до компенсації) (п. 10 Порядку № 130). Вартість техніки й обладнання, придбаних після 1 грудня поточного року, підлягає частковій компенсації за рахунок коштів, передбачених у держбюджеті на наступний рік. А ось обмежень щодо строків давності не передбачено. Але навряд чи сільгоспвиробникам відшкодуватимуть вартість техніки, придбаної в 2016 році й раніше. Адже загалом у Порядку № 130 мовиться про придбання поточного року;

– сільськогосподарська техніка й обладнання, вартість яких була частково компенсована з бюджету, не може відчужуватися протягом 3-х років і має використовуватися за призначенням. Інакше – сільгоспвиробник повинен буде повернути отримані бюджетні кошти й позбав-

ляється права отримувати часткову компенсацію сільськогосподарських техніки та обладнання на 3 роки (п. 13 Порядку № 130);

– у разі встановлення факту незаконного отримання бюджетних коштів такі кошти також повинні повертатися до держбюджету (у місячний строк), і сільгоспвиробник на 3 наступні бюджетні роки втрачає право на отримання часткової компенсації [6].

Мінагрополітики на підставі наданої державними банками інформації про повне найменування, код згідно з ЄДРПОУ сільгоспвиробника, вид і марку техніки й обладнання, вартість їх придбання, суму коштів, що підлягає частковій компенсації, формує реєстр сільгоспвиробників, які придбали техніку й обладнання. Далі такий реєстр передають до Мінекономрозвитку. На підставі отриманого реєстру Мінагрополітики в місячний строк перераховує бюджетні кошти державному банку. А той – у 1-денний строк перераховує кошти на поточні рахунки сільгоспвиробників. На жаль цей процес займає тривалий період часу, тому такий спосіб є не найефективнішим.

Так, часткова компенсація надається сільгоспвиробникам на безповоротній основі в розмірі 20% вартості техніки й обладнання (без урахування ПДВ), зазначеної в акті приймання-передачі та інших документах, що підтверджують оплату через державний банк і придбання в поточному році техніки й обладнання [7].

Висновки з проведеного дослідження. Отже можна дійти висновку що держава

заохочує фермерів-початківців, та підприємства, які займаються сільськогосподарським виробництвом. Така програма позитивно впливає на сільськогосподарських виробників і зможе допомогти їм досягти вищої ефективності виробництва, за рахунок можливого підвищення продуктивності праці, що збільшить ВВП країни. Впровадження системної підтримки фермерства дозволить збільшити виробництво валової продукції сільського господарства вдвічі за три роки до 12% та розвинути переробку сировини всередині країни. Це забезпечить зростання валютної виручки від аграрного експорту та підвищить маржинальність для суб'єктів господарювання. Програма включає в себе фінансові інструменти підтримки виробництва тваринницької продукції, садівництва, виноградарства та переробки сільськогосподарської продукції, здешевлення агрокредитів і агрострахування та підтримку фермерів-початківців. Також планується проведення спеціальних земельних аукціонів на право оренди земель під садівництво виноградарство, хмелярство та вирощування органічної продукції [6].

У результаті реалізації такої системи очікується зростання кількості робочих місць в п'ять разів – із 100 тис. до 0,5 млн., технічне переоснащення фермерів, збільшення на 10% площ під органічними культурами. Концепція стимулюватиме набуття господарствами статусу фермерів та об'єднання фермерів в кооперативи.

Список використаних джерел:

1. Віктор Шеремета розповів про напрями державної підтримки розвитку фермерських господарств у 2018 році. Урядовий портал. 2017. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/viktor-sheremeta-rozproviv-pro-napryami-erzhavnoyi-pidtrimki-rozvitku-fermerskih-gospodarstv-u-2018-roci>.
2. Калетник Г. М., Пришляк Н. В. Державна фінансова підтримка сільськогосподарських товаровиробників. Економіка АПК. 2010. № 8. С. 52-55.
3. Кириленко І. Г., Рижук С. М., Кваша С. М. Аграрна політика України на шляху інтеграції у світове середовище. URL: <http://ua.textreferat.com/referat-4032-3.html>.
4. Про внесення зміни до статті 17-2 Закону України «Про державну підтримку сільського господарства України». URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/87-19>.
5. Про затвердження Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для часткової компенсації вартості сільськогосподарської техніки та обладнання вітчизняного виробництва. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/130-2017-%D0%BF>.
6. Часткова компенсація вартості сільгосптехніки: отримуємо й обліковуємо. URL: <http://www.interbuh.com.ua/ua/documents/ib/7826/111337>.
7. Хто зможе отримати часткову компенсацію з бюджету вартості сільгосптехніки та обладнання. Вісник. Офіційно про податки. URL: <http://www.visnuk.com.ua/uk/news/100004349-khto-zmozhe-otrimati-chastkovu-kompensatsiyu-z-byudzhetu-varnosti-silgosptekhniki-ta-obladnannya>.
8. Уряд ухвалив концепцію держпрограми розвитку фермерства. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua/news/250264679>.
9. Українському селу вкрай необхідна державна та законодавча підтримка. 2011. URL: <http://www.kaletnik.com.ua/stattivistupi/?start=1>.
10. Про державну підтримку сільського господарства України. Закон України. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/1877-15>.
11. Верховна рада проголосувала за запровадження системи НАССР. Українська правда. 2014.

Stavska U.V., Gladkikh T.V., Saulak R.Yu.

THE STATE SUPPORT FOR FARMING HOUSES IN TERMS OF GLOBAL INSTABILITY

Ukraine is a state with a high level of development of the agrarian sphere, and more and more people are interested in opening their own farms. That is why the government had introduced measures of the industry, which should include reimbursement for construction, reconstruction of livestock farms, purchase of machinery and equipment and others.

The article considers the system of state support for the development of farms in Ukraine. The program of support for the development of farms for 2018 is considered. The ways of supporting agricultural commodity producers are set out, namely: allocation of budget subsidies per unit of cultivated land; partial budget reimbursement of the cost of sowed high-reproduction seed of agricultural crops; implementation of targeted state programs aimed at improving soil fertility, combating pests and diseases of crops and animal farming on radiation-contaminated areas and so on. Ways partial reimbursement to farmers for their further development, such as the use of state forward purchases of grain in the organized agricultural market; application of the zero import duty rate; Reducing the cost of identifying and registering farm animals; compensation and compensation at the expense of the state budget to the agricultural commodity producers of the cost of built-up in the countryside of social and domestic facilities; support for the provision of marketing and product promotion services to the market; provides support for activities related to ensuring quality control and food safety, etc.

So, the state encourages start-up farmers, and enterprises engaged in agricultural production. This program has a positive effect on farmers and can help them achieve higher efficiency, due to a possible increase productivity, increasing GDP. Implementation of systemic support for farming will increase the production of gross agricultural products by half in three years to 12% and develop the processing of raw materials within the country. This will ensure the growth of foreign exchange earnings from agrarian exports and increase margin for economic entities.

Key words: state support, farms, livestock farms, budget, subsidy, subsidy, state programs, state purchases.

УДК 331.101

Харун О.А.

кандидат економічних наук,
доцент кафедри міжнародних економічних відносин
Хмельницького національного університету

СОЦІАЛЬНІ ІННОВАЦІЇ ЯК ЧИННИК ПІДВИЩЕННЯ РОЗВИТКУ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ПІДПРИЄМСТВ

У статті визначено сутність соціальних інновацій як вітчизняними, так і зарубіжними вченими. Узагальнено класифікаційні ознаки та види соціальних інновацій. Встановлено основні сфери, в яких концентрується невикористаний потенціал соціальних інновацій. Запропоновано заходи, що мають стимулюючий характер і спрямовані на активізацію соціальних інновацій на промислових підприємствах. Для реалізації заходів впровадження соціальних інновацій на підприємстві виокремлено дві стадії (підготовчу та реалізацій). З'ясовано фактори, які є ключовими для спрямування соціальних інновацій у напрямі досягнення економічного та соціального добробуту. Виділено основні переваги та недоліки впровадження соціальних інновацій на промислових підприємствах.

Ключові слова: соціальні інновації, класифікація, переваги та недоліки, трудовий потенціал, персонал, підприємство.

В статье определена сущность социальных инноваций как отечественными, так и зарубежными учеными. Обобщены классификационные признаки и виды социальных инноваций. Установлены основные сферы, в которых концентрируется неиспользованный потенциал социальных инноваций. Предложены мероприятия, имеющие стимулирующий характер и направлены на активиза-